

kezett halála megszünteti a lap további megjelenését.

Évtizedek mulva is fájó érzéssel vesszük tudomásul, hogy ez a tartalmas lap, mely európai levéltárosaink között élénk összeköttetést létesített, megszűnt s nem találjuk folytatását azoknak a tudományos készültséggel megírott tanulmányoknak, az egykoru levéltári híreknek, stb.

Ámde 1876-ban megindult Stuttgartban Höfer, Archivalische Zeitschrift című lapja, mely 1888-ig saját neve alatt, 1890-től pedig a müncheni bajor kir. birodalmi levéltár kiadásában jelent meg s maig is a legértelmesebbben szerkesztett levéltári szaklap.

Egy kötete jelenik meg évenként és munkatársai között szerepel Zimmerman Ferenc, nagyszzebeni városi és szász egyetemi levéltáros, aki többek közt a III. kötetben a nagyszzebeni városi és szász egyetemi levéltár leírását adja.

Nem érdektelen megismernünk e néhány vonásból egy külföldi állam levéltári szaklap irodalmát akkor, midőn hazánkban első ilyenü szaklapunk bölcsőjénél állunk.

A fentebb vázolt küzdelmes munka való tekintettel mégis örömmel üdvözlöm lapunkat abban az erős hitben és meggyőződésben, hogy

végre megtaláltuk azt a helyet, ahol gondolatainkat kicserélhetjük, amelynek hiányát számtalanszor tapasztaltuk nemcsak tudományos, de agitációs kérdésekben is. Tegye lehetővé lapunk a tudományos és gazdasági értelemben vett együttes és összhangzatos kari működést.

Legyen szabad azonban azonban felemlítenem, hogy egyesületünkbe a 63 vármegyei és 27 városi (beleértve Fiumét és a székesfővárost) törvényhatósági levéltár tisztviselőin kívül bevonandó volna a 112 rendezett tanácsu városi levéltár tisztviselői kara is, annál inkább, mert ezeknek tisztviselőitől az 1912: LVIII. t. c. 22 §-a ugyanazon minősítést követeli meg mint a törvényhatósági városok és vármegyék levéltárosaitól (jöllehet pl. Nagyszzeben és Brassó tanári vagy jogtudori oklevelet). Ezt kívánja a rend. tan. városok levéltárainak még nagyobb részét tudományos feldolgozásra váró anyaga, ami mindenesetre megfontolást érdemlő ténykörülmeny, hiszen lapunk hivatva van élénk összeköttetést létesíteni hazánk összes levéltárosai között ezeket tehát legkevésbé tartom kizárhatóknak.

Radics (Cseh) Vendel

kép. tvh. levéltáros, ügyvédjelölt.

Levéltáraink köréből.

Csánki Dezső üdvözlése. A Törvényhatósági Levéltárosok Országos Egyesülete nevében dr. Csánki Dezső új országos főlevéltárnokot Popovits Sebő elnök és Miskolczi Simon János főtitkár táviratban üdvözölték. Az üdvözlésre a következő válasz érkezett a főtitkárhoz.

Igen tisztelt Főlevéltárnok, Főtitkár Ur!

Őszinte érzelmekkel és köszönettel viszonozom a szives üdvözlést és jókívánatokat, melyeket országos főlevéltárnokká történt ki neveztetésem alkalmából a köztörvényhatósági levéltárnoki kar nevében is hozzám intézni szivesek voltak.

Legyenek meggyőződve igen tisztelt Főtitkár úr, hogy megtisztelő figyelmükkel és megemlékezésükkel nagy örömet okoztak nekem, s hogy boldognak fogom magamat érezni, ha a törvényhatósági levéltárnoki kar előmen-

telén s a levéltári ügy emelésén én is közremunkálhatok.

Fogadja kérem, igen tisztelt Főtitkár úr, és tolmácsolja az Egyesület, illetve annak Elnöksége előtt is meleg köszönetem és tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1913. május 17.

Dr. Csánki Dezső.

*

Lapunk egy barátja dr. Csánki Dezső, az új országos főlevéltárnok hivatali és tudományos működésének összefoglalásáról irt sorainkat kiegészíti Csánkinak a Magyar Tudományos Akadémia levelező — majd rendes tagjai sorába 1891 és 1900 években történt ajánlásával, mely Szilágyi Sándor illetve Radvánszky Béla báró és Fejérpataky László, történeti irodalmunk e nagynevű mívelői által történt s amelyek így hangzanak:

Dr. Csánki Dezső orsz. levéltári fogalmazót levelező tagul ajánlja *Szilágyi Sándor* r. t. Az első nagyobb munka, melylyel Csánki feltűnt, I. Mátyás udvara volt, s ez szolgált alapul az Akadémiának arra, hogy Hunyadiak Kora folytatásával Csánkit bizta meg. Azóta megjelent egy kötet a munkából „Magyarország Történelmi Földrajza a Hunyadiak Korában“, mellyel különben nehéz feladatát oly fényesen oldotta meg, hogy azzal mondhatni rekonstruálta régi geografiánkat. A leglelkiismeretesebb forráskritika s széles körű történelmi ismeret mellett Csánki azon történetirók közé tartozik, kik dolgozataikban a műformára is tekintettel vannak. (1891.)

Csánki Dezső levelező tagot *rendes* tagnak ajánlja *b. Radvánszky Béla* tiszt. tag. *Dr. Csánki Dezső* örök érdemeket szerzett magának azon óriási fáradságot, kiváló szakismereteket és kritikát igénylő munkássággal, mellyel Magyar ország középkori földrajzának képét a Hunyadiak Kora folytatásaként megalkotta. Oly monumentális alkotás ez, melyre a hazai történettudomány minden időkben büszke lesz. Ez érdemben gazdag tudományos munkásságra az Akadémia van hivatva megadni az elismerést azzal, hogy a monumentális mű szerzőjét *rendes* tagjai közé iktatja. — *Ugyanőt* *rendes* tagnak ajánlja *Fejérfataky László* r. tag. *Csánki* 1891 óta tagja Akadémiánknak s ezóta szakirodalmunkat egy monumentális alkotáson kívül sok nagybecsű dolgozattal gazdagította. Székfoglalója: „*Kőrös megye a XV. században*“ 1893-ban jelent meg. A tekintélyes füzet (153 l.) merőben új világításba helyezi e nagy közbirtokosságu terület topographiai és családtani viszonyait, ezer meg ezer mindenfelől összehozott levéltári adat alapján. Topographiai és részben nemzedékrendi bonyodalmakat tisztáznak nagy értekezései: „*A régi Szeghalom és Füzes Gyarmat népességi és birtokstatisztikája*“ (Békésm. rég. és tört. társ. Évk. 1891|92.); „*Szenterzsébetfalva Pest mellett*“ (Századok 1893.); „*Ajuárdfiak és Matucszinaiak*“ (u. o.) „*Boszniai püspökség Magyarországon*“ (u. o.) stb. Legnagyobb alkotása, mely a jelen történelmi kutatásoknak és az emberi szorgalomnak minden időkre büszkesége marad: a „*Hunyadiak Korá*“-nak folytatása. E nagy műben

Magyarország középkori megyéit, városait oklevelek tizezeinek mesteri kézzel csoportosított adatai világítják meg; megismerjük e megyék városait, községeit, birtokait, családait, s minden adatot egykoru oklevelek bizonyosága igazol. A megjelent három kötetben az ország tulnyomó nagy részét már feldolgozva találjuk, mind megannyi dióhéjba szoritott megyei monografiákban, melyek minden egyes vármegye területén kívül a legszükségesebb tudnivalókat magukban foglalják. Aki valamely vármegye monografiáját akarja megírni, első sorban *Csánki* művéhez fordul, mely a további kutatásokra nevezve a legjobb utasítást adja. A legkiterjedtebb levéltári kutatásoknak, bámulatos tudásnak és szorgalomnak, a legszerencsésebb kritikai és kombinatív érzéknek eredménye e nagy mű, melyhez hasonlót a külföldi szakirodalom nem képes felmutatni. Ezzel a nagyérdemű szerző emléket emelt a magyar tudományosságának és méltóvá tette magát az Akadémia teljes elismerésére. (1900.)

Előléptetések az országos levéltárban. A belügyminiszter *dr. Komáromy András* országos levéltárnoki címmel felruházott országos levéltárnokot, a M. Tud. Akadémia levelező tagját és a budapesti kir. magyar tudomány egyetem magántanárát, országos levéltárnokká nevezte ki. — *Szentkirályi György* kezelő tiszt pedig kezelő igazgatóvá lépett elő ugyanez alkalommal.

Orsz. levéltári fogalmazói vizsga. *Dr. Kungl Károly* kartársunk, Ujvidék törvényhatóságú város főlevéltárosa az országos levéltári vizsgát ápril hó folyamán sikerrel tette le.

Választás. *Dr. Osváth Gyulát*, Mosonvármegye főlevéltárosát a sárospataki református jogakadémia *rendes* tanárává választották. Rövid időn belül második eset, hogy a levéltári kar tagjai katedrára kerülnek.

A vármegyék államosítása. A belügyminisztériumban dolgoznak azon a törvényjavaslaton, mely a vármegyei tisztviselői kar államosítását célozza. E törvényjavaslat bennünket is közlelről érdekel, mert ez lesz hivatva a levéltárosi kart ért illetményrendezési sérelmeken segíteni és azokon a lehetetlen állapoton változtatni, hogy a kar jobbára főiskolai végzettségű tagjai a IX. fizetési osztályból ki ne moz-

dulhassanak. Itt kell a kvalifikáció kérdését is végrevalahára rendezni a jövőben hivatalba lépőkre nézve és a főiskolai képesítést kötelezően kimondani. Egyesületünk eziránt tett előterjesztést és a belügyminisztérium illetékes helyén biztató választ nyert. Ez ügyben újlag megteesszük a szükséges lépéseket.

Gömör-Kishont vármegye új főlevéltárosa. Gömörvármegye főispánja dr. *Csernay Dániel*, helyettes főlevéltárost vármegyei főlevéltárossá nevezte ki. Dr. Csernay Dániel 1865. júl. 20-án született Bárnán (Nógrád-megye), Rozsnyón végezte középiskoláit és a kat. teológiát. Négy évig a lelkészi pályán működött. Majd elvégezve a jogi pályát, a budapesti egyetemen államtudományi doktorátust tett. 1892-ben lépett Gömör vármegye szolgálatába, melynek 1905 óta tiszteletbeli levéltárosa és hivatalos lapjának szerkesztője. A helyi társadalmi intézmények kebelében több tisztséget visel és a helyi irodalom terén is szorgalmas és érdemes működést fejtett ki.

Halálozás. *Dobos János*, Cegléd r. t. város levéltárosa 69 éves korában Budapesten f. é. június 14-én elhunyt.

Komáromvármegye új levéltára. Komáromvármegye levéltára már évek óta sinyli a levéltári helyiségek szűk és célszerűtlen voltát és annak kiépítése állandóan foglalkoztatja. A belügyminisztériummal folytatott tárgyalások eredményéhez képest még a múlt évben megszavazott a kibővítés céljaira 10000 K-t és állami hozzájárulást kért a kivitelhez. Az új terv elkészült, e szerint a levéltár földszintes épületére emelet épül. A terv kivitele 25000 K-ba kerül. Itt kell megjegyeznünk azt, hogy a levéltárban elhelyezett Kultsár-féle könyvtár (alapítási éve 1827) és a vármegye közel 40000 kötetet tevő könyvtára is a levéltárban volt eddig összezsúfolva, de ez a jelenleg már építés alatt álló kulturpalotába (muzeum, könyvtár és képtár) megy át 1914 tavaszán. Az új levéltár elrendezésére dr. *Alapi Gyula* főlevéltáros tervet készített, melyet lapunk egyik következő számában fog ismertetni.

Mosonvármegye új főlevéltárosává a sárospataki jogakadémia jogtörténeti tanszékére megválasztott dr. *Osváth Gyula* helyére *Szabó Vendel* végzett jogászt, Győrvármegye tb. aljegyzőjét nevezte ki Mosonmegye főispánja. Szabó Vendel 1882. október 22-án született Várrasúron (Pozsonym.) Középiskoláit és a jogot

Pozsonyban végezte. 1908-ban Győrvármegyénél lett közigazgatási gyakornok, majd tb. aljegyző. Ugyanitt nyolc hónapon át mint helyettes levéltáros működött. 1913. január 30-án nevezte ki Mosonmegye főlevéltárosává e vármegye főispánja. Irodalmi téren (helyi történet) is dolgozik.

Selejtezés Fogarasvármegyében.

Dr. *Bodnár János* vármegyei főlevéltáros és a vármegyei hivatalos lap szerkesztője előterjesztésére Fogarasvármegye közönsége elhatározta levéltára selejtezését. Erről dr. Bodnár szabályrendelet tervezetét dolgozott ki, ennek lényegesebb intézkedései a következők: a kiselejtezett iratok az az iktatókönyv tárgysorozatában „kiselejteztetett“ bélyegzővel jeleztetnek. A vármegyei és községi pecsétet 1867-től összegyűjtik. A közgyűlés kimondta azt is, hogy a már levéltári anyagot tevő, visszamenőleg tizennegyedik évbéli járási szolgabírói iratok beszállításuk előtt selejtezendők. A selejtezésre egy legalább is irodatiszti képesítéssel rendelkező munkaerőt alkalmaz a vármegye, ki a főlevéltáros rendelkezése alatt áll és utasítása szerint dolgozik. A selejtezést dr. Bodnár János főlevéltáros vezeti, kit a munkálat befejezésével a rendezési és selejtezési munkálatért a munkához mérve tiszteletdíjban fog részesülni.

Az új nyugdíjtörvény és a levéltárosok. Az 1912. t.-c., mely a nyugdíjigényre nézve a szolgálati idő kedvezményes (7 hónap helyett 8) számításának alapjául a főiskolai végzettséget, annak kezdő időpontjául pedig az abszolutórium dátumát tekinti, a főiskolai végzettségű vagy ezenfelül levéltári fogalmazói vizsgát is tett levéltárosokra nem terjeszkedik ki. Az országos levéltári fogalmazói vizsga mindenesetre fölér egy államvizsgálattal s ezt csak a kinevezés után lehet megszerezni, ezt az 1912. LVII. t.-c. is elismeri, midőn a fogalmazói vizsgát — bármikor szereztetik az — a VIII. fiz. osztállyal honorálja, míg a pusztán főiskolai képesítés némi jutalmazásánál a kinevezés előtti végzettséget veszi figyelembe s azt a mi szakunkon kisebb kvalifikációnak tekinti. Borsodvármegye a nyugellátás kedvező számítását kiterjesztette a főiskolát végzett, de fogalm. vizsgát nem tett, tehát a IX. fizetési osztályban levő főlevéltárosra is, a f. évi februári közgyűlésén elfogadott új nyugdíjszabályrendeletében, így természetesen a kinevezés előtt megszerzett végzettséget véve tekintetbe. Ránk nézve irányadó lesz a nyugdíjellátás mikénti megoldására nézve az Orsz. Levéltár esetleges olyan tisztviselőinek példája is, akik pusztán a megkivánt abszolutóriummal (tehát államvizsga nélkül) tettek fogalmazói vizsgát s pláne előbb kezelőtiszti állásban voltak.

Magántulajdonban levő latinnyelvű okiratok másolatának hitelesítése. A budapesti és vidéki hiteles helyi (káptalan, konventi) országos levéltárakban s a köztörvényhatósági levéltárakban őrzött okiratokról, mint tudjuk, az illetékes levéltárosok adhatnak hiteles másolatot. A magánosok tulajdonában levő okiratok másolatait közjegyzőtől vagy járásbirótól azonban nem kívánhatja meg a törvény, hogy ő vagy valamelyik megbízott alkalmazottja jól tudjon latinul s a régi oklevelekhez is értsen. Nem egyszer megtörtént már, hogy részben vagy egészben hamisított avagy hibásan átírt latinnyelvű okirat másolatát jóhiszeműen hitelesítették. Ma már a belügyminisztériumnál és az orsz. levéltárnál is nagy óvatossággal kezelik a közjegyzőileg hitelesített másolatokat. Ez irányban azonban egy életrevaló jogszokás van nálunk kialakulóban. Nevezetesen, ha a magánosok tulajdonában levő okiratot levéltáros másolja le, a másolat valamely lapjának alján rendszerint feltünteti nevét és állását, sőt némelykor az oklevél hitelesítési záradéka után az egyik sarokba hivatalosan odairja a nevét és odaüti a levéltárosi pecsétjét, míg a másik sarokba a közjegyző neve és pecsétje jön. Az ilyen szakértő által lemásolt s részben annak felelősségével hitelesített okiratnak mindenesetre nagyobb hitele van a hatósági és szakkörökben. Ez az elfogadott jogszokás valószínűleg írott törvénnyé is válik, mihelyt a törvényhatósági levéltárosoktól is orsz. levéltári fogalmazói képzettséget, tehát oklevéltani, paleografiai és latin nyelvi teljes ismeretet kíván a törvényhozás. A közjegyzők felelősségét is megkönnyíti, ha csak olyan latin nyelvű (és pl. 100 évesnél idősebb magyar nyelvű okiratról készített) másolatot fogadnak el hivatalosan hitelesnek, amelyet egy hatósági levéltáros is hitelesít. Ez esetben azonban mi szükség lesz a közjegyzői hitelesítésre?

m.

Elharácsolts oklevelek. A Magyar Történelmi Társulat nagysikerű vándorgyűléseit, mely legutóbb Liptószentmiklóson volt, folytatni fogja és Trencsénvármegye székhelyén szándékozik az idén megtartani. Előkészítésére dr. Iványi Béla országos levéltári fogalmazót, a M. Tört. Társulat választmányi tagját küldte ki, aki meglepő dolgokat észlelt, melyekről így nyilatkozik egy budapesti napilapban:

Trencsén vármegyét valósággal kifosztották. Minden értékesebb dolgot elvittek a megyéből, még Róbert Károlynak 1324-ből való híres kiváltságlevelét is, amelyben először kap Trencsén kiváltságokat. Amikor én itt megjelentem, kerestem az okmányt. A tokját megtaláltam, de abból hiányzott a nagyjértékű közép-

kori dokumentum, amelyhez hasonló alig akad az országban. Most Csehországban van ez az okmány is, a többivel együtt. Az egész levéltár feltűnően hiányos, meglátszik, hogy itt nagyban garázdálkodtak. Nyomban észrevettem, hogy a gazdag okmánytárt megdézsmálták. A 13. és 14-ik századból eredő okmányok legnagyobb része nincsen meg. Valamennyit elvitték cseh ágensek, muzeumok fizetett ügynökei s vagy ellopták, vagy filléreken vásároltak össze mindent és most, hogy mi akarunk gyűjteni, nem találunk semmit. Az állapotok annyira züllöttek, hogy megérkezésem után tapasztalataimról nyomban jelentést fogok tenni a belügyminisztériumban.

A levéltárosok egyesülése címen az 1. számban írott közlemény kiegészítésül — el kell mondanunk, hogy *Fodor György* Szatmárnémeti város főlevéltárosa 1906 évben a *városi levéltárosok* helyzetének javítása érdekében indított elsőnek mozgalmat és az akkori kormányhoz ez ügyben memorandum tervezetet is készített, melyet a Debrecenben megjelenő *A Város* c. lap, 1906. szept. 7. száma közölt. Fodor az említett lap 1907 1909 és 1910 évfolyamaiban elismerésre méltó buzgalommal dolgozott a levéltárosi kar érdekében, mit szives készséggel konstatálunk nyugalomba vágyó ösz kartársunk kívánságára és a történeti igazság érdekében.

Tanulmányi segély. Zólyom vármegye közönsége méltányolva *Föglein* Antal vármegyei főlevéltárosnak továbbképzésére irányuló törekvését, az országos levéltári fogalmazói vizsga letételéhez szükséges oklevéltani tanulmányok költségeire 500 korona tanulmányi segélyt szavazott meg máj. 31-iki közgyűlésén.

Képesítési pótlék. Ily című hírünket helyesbíteniünk kell, t. i. Mosonvármegyétől eltávozott dr. Osváth Gyula helyett Szabó Vendel főlevéltáros részesül képesítési pótlékban, úgyszintén dr. Csernay Dániel, Gömörvármegye főlevéltárosa.

Uj tagjaink. A Törvényhatósági Levéltárosok Országos Egyesülete tagjai sorába újabban beléptek: Cserkúti Adolf városi főlevéltáros (Pécs), dr. Csernay Dániel főlevéltáros (Gömör-Kishont), Garzó József főlevéltáros (Kecskemét), Mészáros János főlevéltáros (Sopronvármegye), Szabó Károly tb. főlevéltáros (Pancsova), Szabó Vendel főlevéltáros (Moson), Weszprémy Kálmán főlevéltáros (Hajdumegye), kikkel tagjaink száma 73-ra emelkedett.

Illetmény rendezés. *Molnár* Mihály, Hódmezővásárhely törvényhatóságú város főlevéltárosán az a sérelem esett, hogy a város hatósága hivatkozva az 1912: LVIII t. c. kiegészítő B. kimutatásra, mely főlevéltáros, levéltáros és allelevéltáros állásokat különböztet meg a városi törvényhatóságoknál, a városi főlevéltárost a X. fiz. osztályba akarta sorozni, mely az allelevéltárosi állásnak felel meg. Erről alakuló közgyűlésünk után értesülvén kérelemmel fordultunk a város törvényhatósá-

gához sérelmes határozatának megváltoztatása iránt, egyúttal haladéktalanul megtették a lépéseket a kari sérelem orvoslása céljából a belügyminisztériumban. Az eljárásnak a kellő eredménye meg is lett, mert a nevezett főlevéltárost a IX. fiz. osztályba sorozta Hódmezővásárhely a f. évi április hóban tartott közgyűlése, mit megnyugvással veszünk tudomásul.

Megsemmisített nemesi bizonyáglevelék.

A belügyminiszter 43383/1913 évi határozatával a *Karczag* család részére 1939 évben Nógrád és Pestvármegyék által adott bizonyágleveléket megsemmisítette. Ugyanis e családnak 1810-ben Nógrádvármegyéből nyert és 1811-ben Győrvármegyében hirdetett bizonyáglevelét az udvari kancellária még 1823-ban megsemmisítette.

Irodalom.

Nemes családok Csanádvármegyében. *Sümeghy Dezső* kartársunk, Csanádvármegye főlevéltárosa évek munkájának eredményét adja ki az elől említett címen dr. Barna János középiskolai tanár közreműködésével. A munka két kötetben jelenik meg. Az első tárgyalni fogja az újjá alkotott Csanádvármegye nemes családjai történetét a mai nemzedékig és függelékül felsorolja a vármegyei tisztikar névsorát. A második kötet a régi Csanádmegye nemes családjai fogja ismertetni. Az I. kötetet 1913 őszén jelenik meg 16—20 íven és ára 15 korona, mely utánvétellel fizethető.

Dr. Vargha Zoltán: A Görcsönyi Vargha család. (Bpest, 1913. Bíró és Schwarcz kny. 32. l. I—VI. tábla.) Dr. Vargha Zoltán budapesti főreáliskolai tanár, kitől a *Genealogiai Füzetek*ben figyelemreméltó dolgozatok jelentek meg, megírta családja történetét, melynek őse Vargha András 1633 június 7-én nyer nemességet II. Ferdinánd királytól Miklós és István testvéreivel. Nyomon követi a család vándorlását Borsodból Veszprémbe, hol a család második generációja Görcsönyben lesz birtokos, ahonnan a család előnevét írja; a XVIII. sz. elején a család Győr és Komárom vármegyékbe költözik. A legaprólékosabb körülményt is felemlíti a gondos levéltári kutatáson felépült munka, mely családi monografiáink kevés számát értékesen gyarapítja a szépen kidolgozott nemzedékrendi táblázatokkal. A munka írója szerényen azt kívánja, hogy ösztönözze ez a nevezetes magyar családokat történetük megírására és kiadására, mi pedig azzal toldjuk meg, hogy genealogiai irodalmunkat több ilyen gondos és szép dolgozáttal gazdagítsa. A család élő tagjai közül dr. *Vargha Gyula* min. tanácsos, a m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatója és a Kisfaludy Társaság főtitkára, a jeles költő nevét említjük, és dr. *Vargha Dezső* kölhídyarmati plebános, íróét a szerzőn kívül.

A Mezőtelegdi Miskolczyak címen *Osváth Lajos* Biharvármegye főlevéltárosa Miskolczy Ferenc főispán 30 éves jubileuma alkalmából megírta a Miskolczy család történetét és egy nemzedékrendet állított össze, mely a XIV. sz. végén élt Miskolczy Csulák Györgyig terjed. Szerző a családot kapcsolatba kívánja hozni a Miskouch nemzetséggel is. A figyelemreméltó dolgozat a nagyváradi *Szabadság* f. é. 110-ik ünnepi számában jelent meg.

Folyóiratok szemléje.

A Századok f. é. 5. száma Takáts Sándor. A kalauzok és kémek a török világban című érdekes és szép dolgozatát folytatja; dr. Závodszy Levente Székely Miklós jajcai bánsága történetét írja meg, Müller Frigyes. A nagyobb Gellért legenda forrásai és keletkezéséről értekeznek. A történeti irodalom rovatban Thallóczy Lajos-Horváth Sándor: Alsószlavóniai okmánytár, Auner Mihály; Az erdélyi szászok oklevelei a XV. század kezdetéig, Ferenczi Zoltán: A magyar irodalom története 1900-ig, Angelo Vivante: L'irridentismo adriatico c. művek ismertetését olvassuk. A Tárcában Karácsonyi János, Márki Sándor, Hóman Bálint cikkeket olvassuk, utóbb említetté polemikus válasz Erdélyi László bírálatára.

Adalékok Zemplénavármegye Történetéhez. 2. száma *Dongó Gyárfás Géza* kartársunk szerkesztésében a rendes bő és változatos tartalommal jelent meg. Visegrádi János dr. a sátoraljaujhelyi őslakótelepet ismermerteti. Dongó Gyárfás Géza szerkesztő két középkori oklevelet közöl (magyar fordításban is) ezenkívül Regéc és Tállya várak adományleveleit, folytatja Zemplénavármegye Topológiáját, a bodrogi tavak halászatáról közöl figyelemreméltó mivelődéstörténeti adalékokat és az egrői Memoria Dignitatum zempléni vonatkozásait közli; Kemény Lajos, Kassa város nagyérdemű és munkás főlevéltárosa, a kassai levéltár zempléni vonatkozásainak közlését folytatja, Thuránszky László a német hadak 1662-ben történt zempléni beszállásolásáról kezdi meg értekezését, Unghváry Ede, Sztropkó vára történetét folytatja. Az adattárban Kemény Lajos, Spissovszky Imre, Dongó Gyárfás Géza szerkesztő érdekes család- és mivelődéstörténeti adalékokat közölnek.

Szakkérdések és körölvények.

Van-e jogom előnév használatára, ha nemességszerző ősöm adományos nemessé lett? S mi uton szerezhetem meg elismertetését?

A donációs nemes családok rendszerint az adományos birtok helyéről írják előnevüket. Újabban a predikátumok után nagy a törtétes, úgy hogy a jogos és kevésbé jogos aspirációk közt indokolt a felmerült kérdés kritikai vizsgálata. Tény az, hogy a használatban levő nemesi előnevek közül igen sok önkényes, mondhatnók önadományozott van s nem árt az óvatosság a családi hagyományok vizsgálatánál, hogy azok tényleges jogokat őriznek-e vagy csak szép illúziókat. (Ilyen esetet közölt lapunk I. száma, midőn felemlítette egy család »Egredi« előnevét, mint családi hagyományt, mely figyelmes szemlélet után könnyen felfejthető t. i. az egy oklevélben előforduló címzésből támadt »Egredii Joannis...« stb.) A donációval igazolják és a használattal; ha a család a XVIII. sz. előtt szerezte nemesi donációját, úgy az 1727. aug. 1. kelt királyi rendelet szerint az ezt megelőző időből kell a használatot okirattal igazolnia. Ez az országos gyakorlat, ezt követi az országos levéltár és előadása alapján a belügyminiszter, mint másodfokú nemesi hatóság. Az előnév használatáról az illetékes vármegye alispánja is adhat bizonyítványt, ha a levéltári közokiratok, gyűlési jegyzőkönyvek az előnév zavartalan használatát tanúsítják. Maga az anyakönyvi kivonat (keresztelőlevél) nem elegendő bizonyíték az előnév igazolásához, mert a lelkészek sohasem vizsgálták az előnévhez való jogosultságot, hanem a bejelentés alapján irták be az adatokat, ez pedig lehetett téves, önkényes esetleg megtevesztő is. Ha generációkon keresztül igazolhatja vele előneve használatát, csatolja be azokat kérvényéhez, mert ilyen esetben a használat kontinuitásának bizonyítására alkalmas dokumentumok.

Nemesség felkutatása céljából minden megfelelő adatot és kutatást szívesen honorálok. A család neve *Jewein*, *Jenevei*, *Jenovay* alakokban fordul elő. Jenvay Géza Wien, IV. Mühlg. 13.